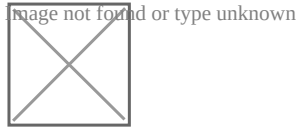

Η συμμετοχή της Κύπρου στην Ελληνική Επανάσταση (Ιωάννης Ηλιάδης, Διευθυντής Βυζαντινού Μουσείου και Πινακοθήκης Κύπρου)

/ [Πεμπτούσια](#)

Από την προπαρασκευή ήδη της Επανάστασης του 1821, η φλόγα της ελευθερίας άναψε ταυτόχρονα στις καρδιές Κυπρίων και Ελλαδιτών. Το 1818 ο Ηπειρώτης Δημήτριος Ύπατρος έφτασε στην Κύπρο και μύησε στη Φιλική Εταιρεία τον αρχιεπίσκοπο Κυπριανό. Το παράδειγμά του ακολούθησαν και άλλοι κληρικοί και πρόκριτοι του νησιού. Ο Κυπριανός υποσχέθηκε οικονομική ενίσχυση στον αγώνα, όχι όμως και επανάσταση.

Το τόλμημα θα ήταν καταστρεπτικό λόγω της απόστασης από τη μητροπολιτική Ελλάδα και της γειτνίασης με τα μικρασιατικά παράλια. Ακόμη κι έτσι, η συμβολή της Κύπρου θεωρήθηκε τόσο ζωτικής σημασίας, ώστε λίγους μήνες πριν από την έκρηξη της Επανάστασης, ο ίδιος ο Αλέξανδρος Υψηλάντης απέστειλε στον Κυπριανό γράμμα, ζητώντας του να επισπεύσει τη βοήθεια: «... Ο φιλογενέστατος κύριος Δημήτριος Ύπατρος με εβεβαίωσε περί της γενναίας συνεισφοράς, την οποίαν η υμετέρα Μακαριότης υπεσχέθη προς αυτόν διά το σχολείον (συνθηματικό της Επανάστασης) της Πελοποννήσου. Όθεν ως γενικός έφορος του Σχολείου τούτου, κρίνω χρέος μου απαραίτητον να ευχαριστήσω την υμετέραν Μακαριότητα και να την ειδοποιήσω ότι η έναρξις του Σχολείου εγγίζει... Ας ταχύνει, λοιπόν, η υμετέρα Μακαριότης να εμβάση τόσον της υμετέρας Μακαριότητος τας συνεισφοράς, όσον και των λοιπών αυτού ομογενών, είτε χρηματικές είναι, είτε ζωοτροφίας».

Η συμμετοχή της Κύπρου στην Ελληνική Επανάσταση-Έργο μαθητών στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα του Βυζαντινού Μουσείου Κύπρου "Ύμνος στην Ελευθερία".

Αλλά η υπόγεια αυτή κινητικότητα δεν άργησε να γίνει αντιληπτή από τις τουρκικές αρχές, που έλαβαν δραστικά μέτρα. Ο διοικητής της Κύπρου Κιουτσούκ Μεχμέτ διέταξε αφοπλισμό όλων των Ελληνοκυπρίων και εισηγήθηκε στον σουλτάνο τη θανατική καταδίκη 486 κληρικών και λαϊκών, οι οποίοι απειλούσαν —πράγματι ή κατά τα λεγόμενά του— την τουρκική κυριαρχία στη νήσο. Η Υψηλή Πύλη ενέκρινε την πρόταση και η διάπραξη του εγκλήματος ξεκίνησε στις 9 Ιουλίου του 1821. Πρώτος εκτελέστηκε ο αρχιεπίσκοπος Κυπριανός, ο οποίος απαγχονίστηκε από μια συκαμινιά στην πλατεία Διοικητηρίου της Λευκωσίας. Οι υπόλοιποι εκτελέστηκαν με καρατόμηση (θάνατος που εθεωρείτο ατιμωτικός).

Λέγεται ότι ο Τούρκος δήμιος είχε προηγουμένως ζητήσει χρήματα από τον Κυπριανό, προκειμένου να «παράσχει» στα θύματά του γρήγορο και ακαριαίο θάνατο. Σε λίγες μέρες, όλοι οι καταδικασθέντες, πλην κάποιων αρνησίθρησκων, είχαν θανατωθεί. Κατόρθωσε έτσι η τουρκική διοίκηση όχι μόνο να ανακόψει τη συνεργασία της Κύπρου με τους επαναστάτες, αλλά και να αποκεφαλίσει τους Ελληνοκύπριους από την πνευματική τους ηγεσία και να καρπωθεί τις περιουσίες των εκτελεσθέντων.

Τα γεγονότα αυτά σκόρπισαν λύπη ακόμη και στους Τουρκοκύπριους και τρομοκράτησαν τόσο τον ελληνικό πληθυσμό, ώστε πολλοί κατέφυγαν στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες της Ευρώπης. Αλλά η φρίκη αυτή ενέπνευσε κι ένα από τα ωραιότερα πατριωτικά ποιήματα της νεοελληνικής ποίησης, την «9η Ιουλίου» του Βασίλη Μιχαηλίδη, εθνικού ποιητή της Κύπρου. Το ποίημα, γραμμένο το 1895, περιγράφει την προετοιμασία του εγκλήματος, τις συλλήψεις, τον πειρασμό της ατιμωτικής σωτηρίας, τις εκτελέσεις. Προβάλλεται έτσι η συμμετοχή των Κυπρίων στον Αγώνα του '21 και το τίμημα που πλήρωσαν κι αυτοί στον βωμό της ελευθερίας του Έθνους. Αλλά ο ποιητής μετουσιώνοντας το τοπικό σε πανελλήνιο έδωσε τελικά μια επική σε μέγεθος και ύφος σύνθεση, έναν ολόθερμο ύμνο του απανταχού και παντοτινού ελληνισμού, όπως φαίνεται και στο ακόλουθο απόσπασμα:

Η Ρωμιοσύνη εν φυλή συνότζαιρη (=συνομήλικη) του κόσμου / Κανένas δεν ευρέθηκεν για να την ιξηλείψει. / Κανένas γιατί σσιέπει (=σκέπει) την που τα 'ψη ο Θεός μου. / Η Ρωμιοσύνη εν να χαθή, όντας ο κόσμος λείπει! Πάντως, παρά τα αδίστακτα σχέδια της τουρκικής διοίκησης, η προσφορά των Κυπρίων στην Επανάσταση πραγματοποιήθηκε, και όχι πια με υλικές εισφορές, αλλά με έμψυχο υλικό.

Οι Κύπριοι, που είχαν καταφύγει στην Ελλάδα, πύκνωσαν τις στρατιές των αγωνιστών, μαζί με άλλους συντοπίτες τους που κατέφτασαν ειδικά για να πολεμήσουν στον Αγώνα. Σε χίλιους υπολογίζονται οι Κύπριοι που πήραν μέρος στην Επανάσταση, αριθμός μεγάλος, αν λάβουμε υπ' όψιν ότι ο συνολικός πληθυσμός της Κύπρου ήταν τότε 80.000. Πολλοί από τους Κύπριους αυτούς ανδραγάθησαν σε σημαντικές μάχες στη Στερεά Ελλάδα και στην Πελοπόννησο, όπως στη μάχη των Αθηνών, όπου έχασαν τη ζωή τους 150 Κύπριοι, ή στη δεύτερη μάχη του Μεσολογγίου, όπου υπήρχε ειδικό σώμα Κυπρίων υπό τον Χατζηπέτρο.

Στους Κύπριους που διακρίθηκαν συγκαταλέγονται ο αρχιμανδρίτης Θεόφιλος Θησεύς, αρχηγός ξένων εθελοντών, και ο αδελφός του Νικόλαος, αρχιστράτηγος. Ο Νικόλαος μνημονεύεται και σε επιστολές πρωταγωνιστών της Επανάστασης. Σε

μία από αυτές, γραμμένη από τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη, ο Νικόλαος χαρακτηρίζεται «ένας των προθύμων και ειλικρινών συναγωνιστών κατά τον υπέρ Ανεξαρτησίας αγώνα». Ο Γέρος του Μοριά αναφέρει, επίσης, τη συμμετοχή του στις μάχες της Δράμας το 1822, την αποστασιοποίησή του από διχόνοιες και την αυτοχρηματοδότησή του για τις δαπάνες της δράσης του και τη συντήρηση μιας μικρής στρατιωτικής δύναμης που είχε συστήσει.

Συγχρόνως, η Κύπρος αγωνιζόταν και για τη δική της χειραφέτηση και ενσωμάτωση στην ελληνική επικράτεια με όσα διπλωματικά και στρατιωτικά μέσα είχε στη διάθεσή της. Από τον Απρίλιο του 1821 ο αρχιμανδρίτης Θεόφιλος Θησεύς είχε επιχειρήσει να διοχετεύσει διάφορες επιστολές και προκηρύξεις, για να παρακινήσει τους κατοίκους του νησιού σε Επανάσταση. Η προσπάθεια, ωστόσο, δεν πέτυχε, καθώς μέρος του υλικού έπεσε στα χέρια των Τούρκων. (Ο ίδιος ξέφυγε και μετέβη στην Ελλάδα, όπου, όπως προαναφέραμε, προσέφερε τις υπηρεσίες του στην Επανάσταση).

Αργότερα, το 1824, Κύπριοι της Ευρώπης έπεισαν τον Μαυροβούνιο στρατηγό Ντε Βιντς, παλαίμαχο των Ναπολεοντείων Πολέμων, να ηγηθεί εκστρατείας στην Κύπρο. Αλλά ούτε κι αυτό το σχέδιο πραγματοποιήθηκε, έβλαψε μάλιστα την υπόθεση των εθνικών δανείων που ήταν υπό διαπραγμάτευση εκείνη την περίοδο. Η εκλογή του Ιωάννη Καποδίστρια ως πρώτου Κυβερνήτη της Ελλάδας αναπτέρωσε το ηθικό των υπόδουλων Κυπρίων.

Ο Καποδίστριας συμπεριέλαβε την Κύπρο στις εθνικές διεκδικήσεις, όπως φαίνεται στην απάντηση που έδωσε στον εκπρόσωπο του Αγγλικού Υπουργείου Εξωτερικών τον Οκτώβριο του 1827 σε ερώτηση σχετική με τα σύνορα που αξίωνε η ελληνική πλευρά: «Τα όρια ταύτα από του 1821 καθορίζονται υπό του αίματος του εκχυθέντος εις τα σφαγεία των Κυδωνιών, της Κύπρου, της Χίου, της Κρήτης, των Ψαρών και του Μεσολογγίου και εις τους πολλούς κατά την και κατά θάλασσαν αγώνας, διά των οποίων εδοξάσθη το ανδρείον τούτο έθνος».

Η Κύπρος, βέβαια, δεν περιελήφθη ποτέ στο ελληνικό κράτος. Το όνειρο αυτό εγκλωβίστηκε σε πρακτικά προβλήματα, αλλά κυρίως σε συμφέροντα και διπλωματικούς δαιδάλους. Ωστόσο, οι Κύπριοι αδελφοί μας δεν έπαψαν να συντρέχουν τους απολυτρωτικούς αγώνες του ελληνισμού. Οι πληροφορίες είναι κάποτε σκόρπιες, αλλά ενδεικτικές της εθνικής ζέσης και της συμβολής τους στους εθνικούς αγώνες.

Κατά τις μάχες της Θεσσαλίας, το 1880, στη σημαία των 150 Κύπριων πολεμιστών ήταν κεντημένη η επιγραφή «Η Κύπρος τη μητρί Ελλάδι». Στη Θεσσαλία πάλι, στον άτυχο πόλεμο του 1897, η 3η ταξιαρχία του Κωνσταντίνου Σμολένσκη, στην οποία συμμετείχαν και Κύπριοι, χάρισε στους Έλληνες μία από τις λιγοστές τους νίκες.

Στον ίδιο αυτό πόλεμο κατατάχθηκαν εθελοντικά τουλάχιστον 1.000 Κύπριοι, αριθμός μεγάλος σε σχέση με τη μικρή διάρκεια του πολέμου.